

2009 Syk og frisk

I dette kapitlet skal vi til en sen høstdag i 2009, for ikke å si en tidlig vinterdag, minus fem grader og sterk vind fra sør. Knut Lervik, bosatt midt i Hommelvik og med fantastisk utsikt til sjøen og båthavna, var på vei ut den søndagen i lag med kona og barnebarnet Ola på ti år. Knut var en del av båtmiljøet i området. I påvente at de skulle gjøre seg klare, tar han – mest av gammel vane – kikkerten opp og titter utover sjøen mot båtforeningens lokaler. Da registrerer han to ulike forhold, heldigvis. Han ser at det er folk i båtforeningens lokaler. Idet dette faktum lagres på harddisken, ser han mest i vidvinkelen at en mann kom roende i ei lita plastjolle fra båthavna og ut mot Colin Archerskøyta som lå på svai rett utenfor vinduene til Knut. Da vedkommende i robåten kom fram til skøyta, forsøker han å klatre ombord, men mister taket, plastbåten glir unna føttene og mannen faller i vannet. I den sterke vinden driver jolla bort fra båten og mannen forsøker å svømme etter, og lykkes med å få tak i ripa på jolla. Det er som nevnt en sur og kald novemberdag, og Knut Lervik vet at ingen kan klare seg mange minutter i vannet. Uten å vurdere hvorvidt personen hadde noen muligheter, minner hjernen ham om det forrige

«bildet», nemlig fra båtforeningens lokaler. Dermed var veien i alle henseende kort til mobiltelefonen. Først ringer han 113, men får ikke svar. Han overlater mobiltelefonen til kona, og tar fram en annen telefon. Han kunne selvsagt også numrene i hodet til folk som vanket i båthavna – og dermed gikk det kun sekunder – og ikke minutter, slik det vanligvis gjør. Det reddet livet til Johannes Frisk. Knut visste at Rolf H. Hanssen var i båthavna, og at han hadde den båten i anlegget som var mest klar til å kaste loss. Etter å ha fått kontakt med Hanssen og gitt ham en rask *brief*, ringer Knut opp igjen 113. Han får da umiddelbart kontakt.

Johannes Frisk klamrer seg fast i plastjolla

Vakthavende Lysholm alarmerer en Sea King på Ørland. Mens dette skjer står Knut fortløpende i kontakt med 113 og holder de orientert om situasjonen. Båten fra båthavna kom veldig fort ut og i retning plastjolla, som nå drev raskt ut bukta med Johannes Frisk hengende i båtripa. Knut tok tiden. Det gikk 15 minutter fra Johannes falt i sjøen til han ble trukket opp i ankomende redningsbåt. Da Johannes var trygt i båten, ble Sea Kingen dimmetert fra oppdraget. Det ble ingen søndagstur den dagen. Familien Lervik kjørte heller til båthavna for å se hvordan det gikk. Samtidig med at de ankom havna, kom ambulansen som tok seg av Johannes som i mellomtiden hadde blitt sendt i dusjen for å få igjen noe av varmen han hadde mistet i det kalde vannet.

Det var søndag og kaffeservering i båtforeningens lokaler. En annen dag, eller en time før eller senere hadde ikke de rette personene vært til stede i havna. Hadde ikke Knut Lervik fulgt sin gamle vane, og hadde ikke det første synsinntrykket i kikkerten fortalt ham at det var folk på båtforeningen, kunne tankevirksomheten blitt stokket om, prioriteringen annerledes – og sekundene berøvet livet til Johannes Frisk, en kjent meteorolog på Værnes. Så får andre diskutere om dette er tilfeldigheter eller et samspill mellom kunnskaper og fornuft. Fra der hendelsen skjedde går det en horisontal akse bortover til Hell. Om det var djevelen som var ute med sine fangarmer – og vertikalaksen som igjen måtte rydde opp, skal være usagt. Fagfolkene i det meteorologiske har trolig kontakter i begge ender av aksene, for fleste parten av gangene varsler de riktig, men jammen går det rett til *helvete* også enkelte ganger.

Friskusen fra Finnmark fikk noen ekstreme krefter der han hang i båtripa – men vi overdriver ikke når det sies at han var kun sekunder fra døden. Plutselig ble han rikskjendis, ikke fordi at han holdt på å drukne, men fordi at andre var på riktig sted til riktig tid – for en gangs skyld. Johannes Frisk skulle reise sørover til sin sønn, og valgte samme dag å se til sin Colin Archer seilbåt som lå utenfor Djupvannskaia i Hommelvik. Han benyttet en liten plastjolle ut til seilskuta. Da han skulle klatre over fra jolla til den større båten, gled jolla unna slik at Johannes ble hengende i rekka på seilbåten. Dessverre hadde han ikke redningsvest, ei heller egnede klær – som ble fort veldig tunge, og Johannes hadde ingen mulighet til å holde seg i rekka. Jolla var på vei vekk og ut fjorden. Han klarte med et under å komme seg bort til jolla, og klamret seg fast til henne. Og der hang han.

Johannes kunne det meste om forholdene oppover i vertikalaksen. Det reddet ham på et vis. Hvorvidt han tok verbal kontakt i samme akse, sier ikke historien noe om – men det er ikke utenkelig at han både tittet opp i

himmelen og sa noen velvalgte ord. Johannes fikk nytte av sine kunnskaper om vær og vind. Han visste hvordan fysikken ble påvirket, om temperaturen og vindens lunefulle samspill. Og han visste hvordan tunge klær ble påvirket av strømmene i vannet. Det var om å gjøre å holde seg i ro for å skape issolasjon. Likevel innrømmer han i ettertid sin dårskap. «*Jeg burde vite bedre*», sier Johannes til meg – en dag vi pratet om episoden. «*Jeg er oppvokst med sjøen, i et værhardt klima på Finnmarken – men denne dagen var det som lynet hadde slått ned i hodet mitt og gitt en eller annen kortslutning*».

Fra venstre: Johannes Frisk, Knut Lervik og Knut Henry Skjervold

På et vis så slutter historien der og da, en liten, enkel episode som kunne ha endt så ufattelig tragisk. Men så er det dette med merkverdigheter eller tilfældigheter. Vi har nevnt aksene mellom Himmelen og Helvete, for ikke å nevne bildet malt på bergveggen ved grensen mellom Stjørdal og Malvik oppe på Gevingåsen, et uttrykk gjengitt av den siste eremitten (se *Stjørdalens krønike*, bind 4, side 76). Hvorfor var det Knut Lervik som skulle redde et menneske denne novemberdagen i 2009? Var det en ren tilfældighet? I historien leser vi om at «*den og den var eslet til ...*» – kanskje var det slik også for Knut. Det var nemlig ikke første gangen han reddet et menneskeliv. Følg med.

Knut Lervik hadde hele livet vært interessert i sjø og båt. På et vis hadde han vokst opp i en gammel fjæring og var utrolig flink til å ro. Det var derfor ganske så naturlig at han ønsket seg en egen båt, motorbåt, et ønske som ble en realitet den 24. mai 1986. Da kjøpte han seg ei 21 fots tresnekke med 7,5 hk Yanmar dieselmotor for kroner 8 500. Båten var bygget i 1960 og hadde registreringsnummer U-5641. Denne båten ble flittig brukt både til fiske og overnattingsturer. Det var en egen atmosfære i båten, dieselanlegget «luftet seg» og smørrolje lekket fra motoren og ned i kjølen. Båten hadde sjel og de var lykkelige der de tøffet rundt omkring. Her må en huske at det var ikke mange småbåter med motor som den gangen fartet rundt på sjøen

innerst i Trondheimsfjorden. Interessen for annen båt forsterket seg raskt og i oktober 1987 kjøpte de seg ei Selsbakksnekke på 22 fot i Hommelvik for kroner 53 000. Båten var ei plastsnekke bygd av SELFA i 1983 og hadde en 15 hk Yanmar dieselmotor. Båten hadde registreringsnummer U-8355. Samtidig som familien Lervik kjøpte denne båten, kjøpte Knut Henry Skjervold deres tresnekke. Begge *skipsrederne* var stolte over sine farkoster og brukte båtene flittig.

Ved Selsbakksnekka i båthavna i Hommelvik 14. august 2013. F.v: Liv Berit Lervik, Rolf H. Hanssen, Knut Henry Skjervold, Johannes Frisk, Knut Lervik og Ola Lervik Jensen

På høsten 1987 satte de båtene opp på land i stasjonsfjæra nedenfor Hommelvik stasjon, hvor de sto til våren 1988. Vårpussen ble utført og båtene skulle settes på vannet i april 1988. Avtalen med Knut Henry Skjervold var at Lervik skulle koble kablene til batteriet. Mens de sto og ventet på oppsettsbilen, begynte plutselig motoren på tresnekka å gå. Knut Henry hadde likevel koblet sammen kabler og batterier. Varme hadde oppstått ved at polene var feilkoblet, isolasjonen hadde smeltet og gitt strøm til starteren. Det elektriske anlegget var dermed totalt ødelagt. Etter litt rådslagning, fant de ut at de skulle sette Lerviks båt på sjøen først og ta sleper ombord i Skjervolds båt og slepe den fra Djupvasskaia hvor båtene ble sjøsatt og bort til kaianlegget ved Nygården.

Den dagen var det egentlig ikke farbart vær på sjøen. Det var kaldt, det snødde kraftig og det blåste sterk kuling fra nordvest. All logikk burde kanskje tilsa at båtene ikke skulle settes ut, men logikken hos alle ble lagt til sides i iveren etter å komme i gang med sesongen. Det var flere «skipperer» som ville ha båtene på vannet den dagen. Heldigvis var Kåre, sønnen til Lervik på 22 år, med. Han skulle kjøre båten, manøvrere og stå for det maskinelle, mens Lervik selv skulle få sleper ombord i tresnekka og følge med bakover på slepet. Dette gikk bra en liten stund, men bølgene ble større og større etter hvert som de nærmet seg båthavna. «Noen avanserte sjøfolk var det vel synd å si vi var», forteller Knut Lervik. Tauet var noe slitt og sikkert for tynt. Strekkavlastere var enda ikke oppfunnet.

Plutselig røk slepetauet. De hadde ikke tatt hensyn til at det kunne inntreffe. Og nå var de ganske nære land. På land var det fylt ut med skutt stein som ville knuse enhver båt umiddelbart. Været var alt for dårlig til at Knut Henry Skjervold kunne prøve å få nytt slepetau festet i baugen. Kåre Lervik manøvrerte båten så nært tresnekka at Knut Lervik fikk kastet over nytt slepetau. Dette ble festet i pullerten bakerst på trebåten og Knut Lervik fikk festet slepetauet i pullerten bak på plastsnekka si. Tanken var å prøve å slepe båten etter akterenden mot været og noe bort fra steinene som etter hvert var kommet faretruende nært. De hadde bare en sjanse. Ei snekke med 15 hk motor og med propellen bak, er for å si det mildt, svært vanskelig å manøvrere. Sønnen Kåre klarte dette kunststykket, og med baugen mot været begynte slepetauet å strammes. Knut Henry Skjervold sto nede i båten og holdt seg fast i rekka på tresnekka. Plutselig kom ei stor bølge og kastet Knut Henry over rekka og

Knut Lervik redder Knut Henry Skjervold fra den sikre død

borte ble han. Han hadde på seg stor tykk varmedress og lange vernestøvler. Knut Lervik sier det slik: *«Jeg var sikker på at Knut Henry var og ble borte»*. Han trakk i slepetauet for at de ikke skulle få tauet i propellen og sto klar til å kappe tauet med kniv. Da han trakk i tauet, kjente han at noe hang i det. Etter litt mere trekking, kom en vernestøvel opp av sjøen. På et eller annet merkelig vis hadde slepetauet viklet seg rundt Knut Henry etter at han falt over bord. Det er her å bemerke at han ikke hadde viklet foten inn i tauet før han ramlet over bord. Etter mye slit fikk Lervik ham opp i sjøen. Skjervold var stor og tung og det var umulig å få trukket ham om bord. Båten var nå drevet helt inn til brenningene. Kåre begynte å styre båten mot været og tresnekka ble på en merkelig måte med.

Lervik strevde kontinuerlig med å holde Knut Henry opp i sjøen. På grunn av de store bølgene, fikk Lervik ham litt opp mens bølgen bikket båten mot ham. Når så båten rettet seg opp og var på vei ned igjen, fikk Lervik løftet Knut Henry litt opp av vannet og fikk klemt ham mot rekka. Ved neste bølge fikk Lervik ham litt lengre opp på rekka og slik fortsatte han å tilpasse seg bølgene og fikk Skjervold litt etter litt opp i båten. Etter hvert som han kom mere og mere opp i båten, ble han jo tyngre og tyngre da de ikke lengre fikk hjelp av oppdriften i vannet. Heldigvis hadde Kåre fått båtene opp mot været og bort fra brenningene, og begynte å manøvrere båtene mot kaia. Omsider hadde Knut Lervik fått Skjervold opp i båten. Medisinsk sett, i alle fall fysisk, var resultatet av disse c-momentene at Skjervold var mest uskadd, kun en forstuet finger. Men det var verre med Knut Lervik. Hans kamp med *«hain'tykje»* hadde endt i tre knekte ribben. Knut pekte i sitt stille indre en lang nese mot Hell, mens blikket trolig vandret oppover i vertikalaksen.

Sønnen Kåre hadde vært en kjempeflink båtfører, *«og det var nok den dagen noen som holdt ikke bare en, men flere hender over oss»*, forteller Knut Lervik. Kåre fikk kjørt båten inn i en båtplass og slik at den båten de hadde på slep gled inn i en båtplass to plasser i le for dem. Båtene ble fortøyd og de gikk opp i klubbhuset hvor Knut Henry fikk av seg de våte klærne. I ettertid kan en undres over hvordan tauet var kommet rundt ham under vann. Hvordan den lille snekka klarte å trekke begge båtene mot været? Hvordan bølgene hjalp til etter hvert å få Knut Henry litt om gangen opp i båten? Hvordan de i den kraftige vinden klarte å få båtene inn i båtplasser og fortøyd dem? Da de sto der i klubbhuset, kjente Knut Lervik virkelige smertene, ikke bare knekte ribben eller det

Kåre Lervik, sønn av Knut, som manøvrerte båten

som senere utviklet seg til lungebetennelse, men en sterke smerte over å vite at det sto fullt av folk på kaia og fulgte dramaet, inklusivt representant fra øvrigheta. Ingen gjorde noe for å hjelpe til, men regelrett gikk sin vei før Lervik og hans skadeskutte la til kai. Men også sinne og de psykiske smertene forsvant etter hvert da Knut Lervik skjønnte at han hadde reddet et menneskeliv den dagen.

Knut Henry Skjervold solgte etter hvert tresnekka, som endte sine dager i havna på verkstedet i Rissa. Han kjøpte Selsbakksnekka av Knut Lervik, og har fortsatt denne båten som ligger fortøyd i marinaen ved Nygård. «*Det er rart å tenke på*», sier Knut Lervik, «... *at båten ligger i dag omtrent på samme plass som da vi kom inn med båten denne dagen som holdt på å berøve et menneskeliv*».

Vi kan filosofere over livets mange merkverdighet og/eller tilfeldigheter. Vi finner selvsagt ikke svar. Ei heller er det lett å bli klok på denne vertikalkaksen mellom det onde og det gode, mellom de som blir berøvet og de som får leve videre. «*Livet er kun til låns*», sier noen. Andre snakker om å være på feil sted til feil tid. Knut Lervik var i alle fall på rett sted til rett tid to ganger, hvor flere merkverdigheter slo til. Om det var tilfeldig får andre avgjøre, men at Knut fortjener en eller annen medalje er i alle fall sikkert, istemmer nok både Knut Henry og Johannes. De vet hva det dreier seg om, selv om begge episodene i utgangspunktet hadde et snev av uttrykket «... *det var helt sykt*». Frisk er i alle fall både Knut Henry, og ikke minst Johannes!

Rettelser

Bind 3: 1856 Askeladden Ole Rise, side 41:

I de første opplagene er det et bilde øverst til venstre på siden. Dette er ikke Ole Rise, men bilde av ordfører Øverland på Stjørdal. Bildet er fjernet i senere opplag.

Bind 8: 1856 Mæle gård, side 23:

Prins August blir her benevnt Bernadotte. Det er ikke riktig, han ble rett nok kalt svenskeprinsen, siden det var meningen at han skulle arve den svenske troen. Den det er snakk om her, og som besøkte Mæle gård – er dansken Christian August av Augustenborg (9. juli 1768–28. mai 1810). Han var sjef for det norske forsvaret da svenskene innledet sitt felttog i 1807. Han fikk trolig hjerteslag da hesten hans skulle forsere et hinder, falt av og døde, skjønt noen vil ha det til at han ble forgiftet (myrdet). En ny tronefølger ble hentet fra Frankrike til Sverige. Han var en Bernadotte, nemlig Jean-Baptiste Bernadotte – en av Napoleons generaler, men som hadde skiftet side. Senere ble han kong Karl Johan av Norge-Sverige.